

The Consumer's Right of Withdrawal in Case of Payment with Bitcoin in the Laws of Iran and the European Union

Nahid Parsa *

Ph.D. in (Private Law), Department of Private Law,
Faculty of Law and Political Science, University of
Mazandaran, Babolsar, Iran

Abstract

Bitcoin is the most important and well-known form of digital currency that is not produced or supported by any single entity. A decentralized digital currency has no central bank or unified management, its production is decentralized, and its value comes only from the fact that there is a growing community that ascribes value to it and chooses to use it. Pay innovative deals. However, its importance is increasing, especially in the field of e-commerce. The main purpose of this article is to examine the consumer's right of withdrawal, as stated in the Consumer Rights Directive (Directive 2011/83/EU) and in Article 37 of the Electronic Commerce Law 2012. Is. In particular, it examines

* Corresponding Author: . nahidparsa84@yahoo.com

How to Cite: parsa, N. (2024). The consumer's right of withdrawal in case of payment with Bitcoin in the laws of Iran and the European Union. *Private Law Research*, 12 (46), 105-138. 10.22054/jplr.2024.75884.2780

whether consumer payment using bitcoins can be an obstacle to consumer protection, given the right of withdrawal provided by the above directive and law in cases of distance and off-premise contracts. In addition, the consequences of exercising the right of withdrawal are examined, particularly in relation to reimbursement. The main concerns stem from the disputed legal nature of Bitcoin and the high volatility of its value and the ban on its exchange.

The impressive growth of consumer protection during the last two centuries has been beneficial in creating rights for the consumer, including the right to withdraw from the completed transaction. In most legal systems, in electronic contracts, the consumer has the right to withdraw from the contract, which is one of the exclusive institutions. Iran's e-commerce law is the consumer's right of withdrawal. The right of withdrawal is a right that is intended only for the consumer according to the e-commerce law and can apply to any remote transaction (European Central Bank in its 2012 report on currency schemes). Virtual has defined a type of digital currency that is issued and usually controlled by its developers and is used and accepted among members of a specific virtual community (MiCA) published "Crypto-assets are digital representations of value or rights that can bring significant benefits to market participants, including retail holders of crypto-assets, among all types of virtual currencies, undoubtedly the most important and The most well-known is Bitcoin. Its importance in e-commerce is steadily increasing as more online merchants accept Bitcoin as a means of payment. Although the transaction volume of Bitcoin is still small compared to the transaction volume of sovereign currencies, several

institutions such as the European Central Bank, the European Banking Organization and the Bank of France have issued warnings about the use of Bitcoin. In this regard, in the case of e-commerce, there are concerns about the lower level of consumer protection.

This article focuses on the issue of consumer refund rights according to the provisions of Directive 2011/83/EU (Consumer Rights Directive) and Article 37 of the Electronic Commerce Law of 2012. In particular, it will be examined that according to the right of withdrawal provided by Articles 9-16 of the Consumer Rights Directive (Consumer Rights Directive) and Article 37 of the Electronic Commerce Law of Iran 1382, in cases related to remote transactions. Whether a consumer's payment with Bitcoin can be a barrier to consumer protection, in addition, the consequences of exercising the right of withdrawal will be examined, particularly in relation to refunds. The main concerns stem from the disputed legal nature of Bitcoin and the high volatility of its value.

This article is mainly organized in three parts. First, an overview of the technical structure and functionality of Bitcoin is provided. In addition, it examines whether Bitcoin can be considered money from an economic and legal perspective. Next, it deals with the consumer's rights regarding information and withdrawal in accordance with the European directive and the e-commerce law. It then specifically examines whether paying with Bitcoin can deprive consumers of the right to withdraw and, if not, what the consumer's right to a refund should include.

Money is a social reality because money is an intermediary of exchange that forces the parties to deliver goods or services. Digital currency is a type of electronic money designed for greater security, elimination of intermediaries and anonymity. Cryptocurrencies are decentralized types of digital currencies that have been presented with new technology. Digital currencies need to be carefully examined due to the many complexities surrounding them. Bitcoin (in English: Bitcoin) (abbreviated: BTC; symbol: ₿) is a decentralized digital currency, without a central bank or unified management, that can be sent peer-to-peer through the Bitcoin network without the need for an intermediary. In simple words, this currency is a digital currency like the common currency of countries and its main function is to make financial exchanges between people. The general function of this currency is similar to the US dollar and the Iranian rial. But there are also important differences between this currency and currencies like the dollar. One of the most important differences is that this token was not created by governments and financial institutions and has no support other than public acceptance. Some consider virtual currencies to have no support and physical existence, and due to the disadvantages of Bitcoin, they have predicted that it will be devalued in the future.

This currency is generated and works by a mathematical algorithm. In this digital currency, the task of recording and maintaining transactions is the responsibility of computing devices that are also in charge of production. The mathematical algorithm of this currency is actually an encrypted technology based on the blockchain, which maintains the

privacy of users while providing network transparency. This means that despite the possibility of anonymity in the network, all users have access to the details of transaction information

The shock caused by the price and volume of Bitcoin transactions should be considered as an indicator for the demand for virtual money. The results show that with the increase in demand for virtual money, the demand for official money has decreased, inflation has decreased, and as a result, the government's royalty income has decreased due to the decrease in the government's ability to create money and create an inflationary tax. According to the obtained results, it is suggested that taking into account the relative increase in the trend towards virtual currencies such as Bitcoin, the attention of the policy makers is inevitable and therefore the government and the monetary authority should create a platform for the use of virtual currencies in the area with high security through Creating the required infrastructure to provide d. The monetary policy maker should take advantage of technical innovations such as encryption, which has led to some of the technical advantages of virtual currencies, and direct this flow to the optimal direction with initiatives such as the release of the national currency code (Rial Code 1) and on the other hand to monitor the mechanism. promote and regulate this type of money. In any case, studies related to the economy of digital money (both electronic money and virtual money) and the mechanism of issuing and regulating digital money by the central bank and the challenges of expanding private digital money

or private cryptographic money The central bank and other economic institutions of Iran should be taken into consideration.

Keywords: Digital currency, Bitcoin, e-commerce, consumer right of withdrawal, Consumer Rights Directive.

حق انصراف مصرف کننده در صورت پرداخت با بیت کوین در حقوق ایران و اتحادیه اروپا

دانش آموخته دکتری حقوق خصوصی، گروه حقوق خصوصی، دانشکده حقوق، دانشگاه
مازندران، بابلسر، ایران

ناهد پارسا *

چکیده

بیت کوین مهم ترین و شناخته شده ترین شکل ارز دیجیتال است که به وسیله هیچ نهاد واحدی، تولید یا پشتیبانی نمی شود. یک ارز دیجیتال غیر متمرکز، بدون بانک مرکزی یا مدیریت واحد است تولید آن به صورت غیر متمرکز انجام می شود و ارزش آن تنها از این واقعیت ناشی می شود که جامعه ای در حال رشد وجود دارد که ارزشی را به آن نسبت می دهد و انتخاب می کند با استفاده از این وسیله پرداخت مبتکرانه معامله کند. با این حال اهمیت آن به ویژه در زمینه تجارت الکترونیک در حال افزایش است. هدف اصلی این مقاله بررسی حق انصراف مصرف کننده است، همان طور که در دستورالعمل حقوق مصرف کننده (دستورالعمل ۸۳/۲۰۱۱/ EU) و در ماده ۳۷ قانون تجارت الکترونیک ۱۳۸۲ آمده است. به طور خاص، بررسی می شود که آیا پرداخت مصرف کننده با استفاده از بیت کوین می تواند مانعی برای حمایت از مصرف کننده باشد؟ با توجه به حق انصراف ارائه شده به وسیله دستورالعمل و قانون فوق در موارد قراردادهای دور و خارج از محل، علاوه بر این، پیامدهای اعمال حق انصراف، به ویژه در رابطه با بازپرداخت، مورد بررسی قرار می گیرد. نگرانی های اصلی، از ماهیت حقوقی مورد مناقشه بیت کوین و نوسانات بالای ارزش آن و ممنوعیت مبادله آن ناشی می شود.

کلیدواژه ها: ارز دیجیتال، بیت کوین، تجارت الکترونیک، حق انصراف مصرف کننده، دستورالعمل حقوق مصرف کننده.

مقدمه

رشد چشمگیر حمایت از مصرف‌کننده طی دو قرن اخیر مفید ایجاد حقوقی برای مصرف‌کننده بوده است که از جمله آن می‌توان به حق انصراف از معامله انجام‌شده اشاره کرد. در بیشتر نظام‌های حقوقی در قراردادهای الکترونیکی، برای مصرف‌کننده حق انصراف از عقد پیش‌بینی شده است یکی از نهادهای انحصاری قانون تجارت الکترونیکی ایران حق انصراف مصرف‌کننده است. حق انصراف حقی است که به موجب قانون تجارت الکترونیک فقط برای مصرف‌کننده در نظر گرفته شده است و می‌تواند در هر معامله از راه دور صدق کند. بانک مرکزی اروپا در گزارش سال ۲۰۱۲ خود درباره طرح‌های ارز مجازی، ارز مجازی را نوعی پول دیجیتالی غیرقانونی تعریف کرده است که به وسیله توسعه‌دهندگان آن صادر و معمولاً کنترل می‌شود و در میان اعضای یک انجمن مجازی خاص مورد استفاده و پذیرش قرار می‌گیرد.^۱

در سال ۲۰۲۳، اتحادیه اروپا تعریف گسترده‌ای را از مقررات بازارهای دارایی‌های رمزنگاری (MiCA) منتشر کرد. دارایی‌های رمزنگاری شده، بازنمایی دیجیتالی ارزش یا حقوقی هستند که می‌توانند مزایای قابل توجهی را برای فعالان بازار، از جمله دارندگان خرده‌فروشی دارایی‌های رمزنگاری شده، به ارمغان بیاورند. در بین انواع و اقسام ارزهای مجازی، بدون شک مهم‌ترین و شناخته‌شده‌ترین آن بیت‌کوین است. اهمیت آن در تجارت الکترونیک به طور پیوسته در حال افزایش است، زیرا بازرگانان آنلاین بیشتری بیت‌کوین را به عنوان وسیله‌ای برای پرداخت می‌پذیرند. اگرچه حجم تراکنش بیت‌کوین

۱ زرکلام، ستار، طاهرزاده کاکلکی، سیدمحمدعلی؛ «تبیین ویژگی‌ها و آثار حق انصراف مصرف‌کننده؛ مقرر در مواد ۳۷ و ۳۸ قانون تجارت الکترونیکی»، پژوهش‌های حقوق خصوصی، شماره شماره ۲، (۱۳۹۲) ص ۲۹

۲ الشریف، محمد مهدی و اسعدی، حسین «تاملی بر ماهیت حق انصراف در قراردادهای الکترونیکی»، مطالعات حقوق تطبیقی، دوره ۵ شماره ۱، (۱۳۹۳) ص ۱۳۳

۳ باقری اصل سعیده، باقری اصل حیدر، مسعودی ناصر، شعاریان ستاری ابراهیم «ماهیت حق انصراف در قراردادهای الکترونیکی»، مطالعات فقه و حقوق اسلامی، دوره ۹، شماره ۱۷ (۱۳۹۶)، ص ۷

European Central Bank, 'Virtual Currency Schemes' (Frankfurt, October 2012)
<<https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/virtualcurrencyschemes201210en.pdf>>

۴Aleksenko Aleksandr P, Model Framework for Consumer Protection and Crypto-Exchanges Regulation, *J. Risk Financial Manag.* 2023, 16(7), 305; <https://doi.org/10.3390/jrfm16070305>

در مقایسه با حجم تراکنش ارزهای دولتی هنوز ناچیز است، اما چندین نهاد مانند بانک مرکزی اروپا، سازمان بانکداری اروپا^۱ و بانک فرانسه^۲ هشدارهایی را در مورد استفاده از بیت کوین صادر کرده‌اند. دربارهٔ تجارت الکترونیک، نگرانی در مورد سطح پایین‌تر حمایت از مصرف کننده وجود دارد.

این مقاله بر موضوع حقوق بازپرداخت مصرف کننده با توجه به مقررات دستورالعمل ۱۱/۲۰۱۱/ع.ی.دستورالعمل حقوق مصرف کننده و ماده ۳۷ قانون تجارت الکترونیک ۱۳۸۲ تمرکز دارد. به طور خاص، بررسی خواهد شد: با توجه به حق انصراف ارائه شده به وسیله مواد ۹-۱۶ دستورالعمل حقوق مصرف کننده (دستورالعمل حقوق مصرف کننده) و ماده ۳۷ قانون تجارت الکترونیک ۱۳۸۲ ایران، در موارد مربوط به معاملات از راه دور. آیا پرداخت یک مصرف کننده با بیت کوین می‌تواند مانعی برای حمایت از مصرف کننده باشد؟ علاوه بر این، پیامدهای اعمال حق انصراف، به ویژه دربارهٔ بازپرداخت مورد بررسی قرار خواهد گرفت. نگرانی‌های اصلی از ماهیت حقوقی مورد مناقشهٔ بیت کوین و نوسانات بالای ارزش آن، ناشی می‌شود.

این مقاله عمدتاً در سه بخش تنظیم شده است. در ابتدا، یک نمای کلی از ساختار فنی و عملکرد بیت کوین ارائه شده است. به علاوه، این موضوع که آیا بیت کوین را می‌توان از منظر اقتصادی و حقوقی به عنوان پول در نظر گرفت یا خیر؟ واکاوی می‌شود. در مرحله بعد به حقوق مصرف کننده در رابطه با اطلاعات و انصراف، مطابق با دستورالعمل اروپا و قانون تجارت الکترونیک می‌پردازد. سپس به طور خاص مطالعه می‌کند که آیا پرداخت با بیت کوین می‌تواند مصرف کنندگان را از حق انصراف محروم کند؟ در غیر این صورت، حق بازپرداخت مصرف کننده باید شامل چه مواردی باشد.

^۱European Central Bank, 'Virtual Currency Schemes' (2012) (n 1). See also European Central Bank, 'Virtual Currency Schemes: A Further Analysis' (February 2015) <<https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/virtualcurrencyschemesen.pdf>>

^۲Bank of France, *The Dangers Linked to the Emergence of Virtual Currencies: The Example of Bitcoins* (5 December 2013) <https://www.banque-france.fr/uploads/tx_bdfgrandesdates/Focus10-the_dangers_linked_to_the_emergence_of_virtual_currencies_the_example_of_bitcoins-GB.pdf>

تعریف بیت کوین

پول یک واقعیت اجتماعی است چرا که پول واسطه مبادله‌ای است که طرفین را وادار به تحویل کالا یا خدمات می‌کند ارز دیجیتال نوعی پول الکترونیکی است که به منظور امنیت بیشتر، حذف واسطه‌ها و ناشناس بودن طراحی شده است.^۲ رمزارزها گونه غیرمتمرکز از ارزهای دیجیتالی هستند که با فناوری جدیدی ارائه شده‌اند ارزهای دیجیتال به دلیل پیچیدگی‌های فراوانی که پیرامون آن مطرح است نیاز به بررسی‌های دقیق دارد.^۴

بیت کوین (به انگلیسی: Bitcoin به اختصار: BTC؛ نماد: ₿) یک ارز دیجیتال غیرمتمرکز، بدون بانک مرکزی یا مدیریت واحد است که می‌تواند بدون نیاز به واسطه، از طریق شبکه بیت کوین به صورت همتا به همتا ارسال شود. به زبان ساده، این ارز، یک ارز دیجیتال مانند پول رایج کشورها است و کارکرد عمده آن انجام تبادلات مالی بین افراد است. کارکرد کلی این ارز، مشابه دلار آمریکا و ریال ایران است. اما، بین این ارز و ارزهایی مانند دلار تفاوت‌های مهمی نیز وجود دارد؛ یکی از مهم‌ترین تفاوت‌ها این است که این توکن به وسیله دولت‌ها و نهادهای مالی ایجاد نشده است و پشتوانه‌ای جز مقبولیت عمومی ندارد. برخی، ارزهای مجازی را فاقد پشتوانه و موجودیت فیزیکی می‌دانند و به دلیل معایب بیت کوین پیش‌بینی کرده‌اند که در آینده از درجه اعتبار ساقط خواهد شد^۵ عده‌ای نیز به معایبی همچون موارد زیر اشاره کرده‌اند:

۱ سبحانی حسن و قایمی نیا علی اصغر، تأملی در منشأ ارزش بیت کوین، ۱۳۹۷، پژوهشنامه اقتصادی، سال ۱۸ شماره ۷۰- صص ۲۴۵ تا ۲۶۳- ص ۲۴۶

۲ زارع دار، اعظم، «واکاوی رژیم حقوقی رمز ارزهای دیجیتال؛ با نگاهی به حقوق ایران»، مطالعات حقوق، دوره جدید - (۱۴۰۱) شماره ۲۷، از ۱۵۷ تا ۱۸۵

۳ خادمان، محمود و کوشا ابوطالب و نوری فاطمه، «شناسایی ماهیت حقوقی رمزارزها با تحلیل ساختاری آنها»، دوره ۵۸، (۱۴۰۰) شماره ۱۱۵، ۳۴۹-۳۷۲- ص ۳۶۸

۴ چیت سزایان مرتضی و خورسندی، زهرا، «ماهیت و مالیت ارزهای دیجیتال از منظر فقه مقارن»، مجله فقه مقارن، (۱۴۰۰) شماره ۱۷: ۱۱۵-۱۳۴

۵ سبحانی حسن و قایمی نیا علی اصغر، تأملی در منشأ ارزش بیت کوین، ۱۳۹۷، پژوهشنامه اقتصادی، سال ۱۸ شماره ۷۰- صص ۲۴۵ تا ۲۶۳- ص ۲۴۶

فقدان پشتوانه قانونی، عدم حفظ ارزش و تهدید رقبا (اینکه به راحتی رقبا می‌توانند از روی آن، کپی و یک ارز مجازی تولید کنند) برگشت ناپذیری (در یک سیستم بانک محور اگر وجهی به اشتباه واریز شود قابل پیگیری و برگشت است اما، در ارزهای مجازی این گونه نیست)، تأمین مالی گروه‌های تروریستی و معاند، ناآشنایی عموم مردم با ارزهای مجازی، مصرف بالای ارز و خروج آن از کشور.^۱

این ارز به وسیله یک الگوریتم ریاضی تولید می‌شود و کار می‌کند. در این ارز دیجیتال وظیفه ثبت و نگهداری تراکنش‌ها بر عهده دستگاه‌های محاسباتی است که کار تولید را نیز بر عهده دارند. الگوریتم ریاضی این ارز در واقع یک تکنولوژی رمزنگاری شده بر پایه بلاک‌چین است که هم‌زمان با فراهم کردن شفافیت شبکه، حریم خصوصی کاربران را حفظ می‌کند. به این معنا که با وجود فراهم بودن امکان ناشناس بودن در شبکه، همه کاربران به جزئیات اطلاعات تراکنش‌ها دسترسی دارند

شوکه ناشی از قیمت و حجم معاملات بیت‌کوین به عنوان شاخصی برای تقاضای پول‌های مجازی باید در نظر گرفته شود. نتایج بیانگر این است: با افزایش تقاضا برای پول مجازی، تقاضای پول رسمی و تورم کاهش یافته است و به تبع آن از درآمد ناشی از حق‌الضرب دولت به دلیل ناتوانی در خلق پول و ایجاد مالیات تورمی کاسته می‌شود. با توجه به نتایج به دست آمده پیشنهاد می‌شود با در نظر گرفتن افزایش گرایش نسبی به سمت پول‌های مجازی چون بیت‌کوین، توجه سیاست‌گذار به این امر اجتناب‌ناپذیر می‌شود و لذا دولت و مقام پولی باید بستر استفاده از پول‌های مجازی را در حوزه دارای امنیت بالا از طریق ایجاد زیرساخت‌های مورد نیاز فراهم آورد. سیاست‌گذار پولی باید از نوآوری‌های فنی چون رمزنگاری که سبب برخی از مزایای فنی پول‌های مجازی شده بهره‌گیرد و با ابتکار عمل مانند انتشار رمز پول ملی (رمزریال) این جریان را به سمت بهینه‌هدایت کند و از طرفی برای نظارت بر سازوکار ترویج و انتشار این نوع پول‌ها، مقررات بگذارد. در هر حال باید مطالعات مربوط به اقتصاد پول‌های دیجیتال (اعم از پول الکترونیکی و پول مجازی) و سازوکار انتشار و مقررات‌گذاری پول‌های

۱ نوری، مهدی و نواب پور، علیرضا، طراحی چارچوب مفهومی سیاست‌گذاری ارزهای مجازی در اقتصاد ایران، سیاست‌گذاری عمومی، ۱۳۹۶، دوره ۳ شماره ۴، صص ۵۱-۷۸، ص ۷۰.

دیجیتال بانک مرکزی و چالش‌های گسترش پول‌های دیجیتال خصوصی و یا پول‌های رمزنگاری شده خصوصی بیش‌ازپیش مدنظر بانک مرکزی و سایر نهادهای اقتصادی ایران قرار گیرد.^۱

وضعیت حقوقی بیت‌کوین

طبق گفته بانک مرکزی اروپا و دیوان دادگستری اتحادیه اروپا، بیت‌کوین آن‌طور که در دستورالعمل EC/۱۱۰/۲۰۰۹ برای پول الکترونیکی تعریف و تنظیم شده است، «پول الکترونیکی» نیست. این نظر به وسیله بانک فرانسه و بسیاری از محققین نیز پذیرفته شده است. علاوه بر این، با توجه به دستورالعمل خدمات پرداخت که اخیراً لغو شده است (دستورالعمل EC/۶۴/۲۰۰۷)، بانک مرکزی اروپا و برخی محققان استدلال کرده‌اند که بیت‌کوین در محدوده آن قرار نمی‌گیرد. در واقع دستورالعمل مذکور عمدتاً با هدف ارائه یک چارچوب نظارتی برای ارائه‌دهندگان خدمات پرداخت است و قرار است تراکنش‌های بیت‌کوین بدون واسطه و به صورت غیرمتمرکز انجام شود. می‌توان با توجه به محدوده دستورالعمل خدمات پرداخت ۲۰۱۵ همین نتیجه‌گیری‌ها را اتخاذ کرد.

جدای از دستورالعمل‌های فوق، در مورد اینکه آیا بیت‌کوین‌ها را می‌توان از نظر قانونی به عنوان پول (به روشی مشابه ارزش خارجی)، یا در حکم کالا طبقه‌بندی کرد یا خیر، بحث‌های زیادی وجود دارد. با این حال، باید از قضاوت کلی پیشینی ماهیت قانونی و طبقه‌بندی بیت‌کوین، بر اساس درک مفهومی آن، اجتناب شود. توصیف و رفتار قانونی آن باید به صورت موردی، بسته به قاعده قانونی که باید اعمال شود، انجام پذیرد؛ به عنوان مثال، بر اساس قضاوت اخیر دیوان دادگستری اروپا با توجه به دستورالعمل مالیات بر ارزش افزوده (دستورالعمل شورا EC/۱۱۲/۲۰۰۶)، بیت‌کوین را نمی‌توان به عنوان پول امن طبقه‌بندی کرد و اگرچه پول قانونی نیست، اما می‌توان آن را یک «روش پرداخت مستقیم» در نظر گرفت و می‌تواند وسیله پرداخت، بین اپراتورهایی که آن را می‌پذیرند، باشد. علاوه بر این، دیوان دادگستری اروپا تشخیص داده است، البته به طور غیرمستقیم، که بیت‌کوین پول است، حتی برای اهداف دستورالعمل مالیات بر ارزش افزوده. با این حال، در مواردی که

۱ ورشوساز و دیگران، اثر گسترش پول‌های مجازی (بیت‌کوین) بر تقاضای پول رسمی ایران، ۱۳۹۹، پژوهش‌ها و سیاست‌های اقتصادی، سال ۲۸ شماره ۹۶، صص ۴۱۵ تا ۴۴۸، ص ۴۴۶.

نتیجه گیری می شود فقط یک پول قانونی می تواند در محدوده یک قاعده قانونی خاص قرار گیرد، بیت کوین نباید پول تلقی شود. در ایران نیز سند الزامات و ضوابط حوزه رمزارزها ۱۳۹۷ و آیین نامه شرایط استفاده از رمزارزها ۱۳۹۸ بیت کوین را به عنوان وسیله پرداخت نپذیرفته اند.

حق انصراف مصرف کننده

این بخش به اختصار مفاد دستورالعمل حقوق مصرف کننده و قانون تجارت الکترونیک ۱۳۸۲ را در مورد حق انصراف در قراردادهای راه دور، تاحدی بررسی می کند، بیت کوین ها یکی از زمینه های اصلی کاربرد دستورالعمل حقوق مصرف کننده و به ویژه مفاد آن در مورد قراردادهای راه دور (همان طور که در بند ۷ ماده ۲ تعریف شده است) و تجارت الکترونیک هستند. قراردادهای فروش آنلاین یا خدمات بین تاجران و مصرف کنندگان به وضوح در تعریف دستورالعمل حقوق مصرف کننده از «قرارداد از راه دور» قرار می گیرند. دستورالعمل حقوق مصرف کننده و قانون تجارت الکترونیک الزامات اطلاعاتی جدیدی را در موارد قراردادهای دور و خارج از محل تعیین می کند تا از مصرف کننده که طرفی با دسترسی کمتر به اطلاعات مهم در مورد قرارداد منعقد شده است، محافظت بهتری انجام دهد. ماده ۶ دستورالعمل و مواد ۳۳ و ۳۴ قانون تجارت الکترونیک چارچوب نظارتی مربوط به اطلاعاتی را که باید قبل از انعقاد قرارداد از راه دور به مصرف کننده ارائه شود، عرضه می کند. تاجر باید اطلاعات مربوط به، از جمله، «قیمت کل کالاها یا خدمات با احتساب مالیات» و «ترتیبات پرداخت» را در اختیار مصرف کننده قرار دهد. دستورالعمل حقوق مصرف کننده همچنین به مصرف کننده حق انصراف (مواد ۹-۱۶) را در مدت زمان معین (مواد ۹-۱۰) از راه دور یا یک قرارداد خارج از محل بدون نیاز به ذکر دلیل می دهد. بدون اینکه جریمه خروج پرداخت کند، مشابه همین ماده در قانون تجارت الکترونیک مواد ۳۷ و ۳۸ تعیین شده، این ماده ای است که از اصول اولیه حقوق قراردادها مانند اوفو

۱ این سند در سال ۱۳۹۷ به وسیله بانک مرکزی ایران، بخش معاونت فناوری های نوین در ۱۳ صفحه در حوزه پولی و بانکی ایران به تصویب رسیده است

۲ تصویب نامه مصوب جلسه مورخ ۰۶/۰۵/۱۳۹۸ هیئت وزیران در خصوص «شرایط استفاده از رمزارزها»، طی نامه شماره ۵۸۱۴۴ در تاریخ ۰۵/۰۵/۹۸ به وسیله معاون اول رییس جمهور ابلاغ گردید

بالعقود انحراف دارد. حق انصراف در موارد فوق برای مصرف‌کننده به‌عنوان طرف ضعیف‌تر قرارداد فرصتی فراهم می‌کند تا قرارداد را با آرامش ارزیابی کند و پس از دریافت محصولاتی که خریداری کرده، از تعهدات ناشی از یک قرارداد عجولانه یا ناخواسته اجتناب کند. برای اطمینان از اثربخشی این حق، دستورالعمل حقوق مصرف‌کننده وظیفه اطلاعاتی را بر تاجر تحمیل می‌کند. به‌طور خاص، تاجر باید این حق انصراف، شرایط، محدودیت زمانی، روش‌های اعمال آن و هزینه‌های احتمالی که اطلاعاتی را درمورد وجود مصرف‌کننده در صورت انصراف متحمل می‌شود، در اختیار مصرف‌کننده قرار دهد.

نتیجه حقوقی اصلی اعمال صحیح حق انصراف، خاتمه تعهدات ناشی از قرارداد است. تاجر باید تمام پرداخت‌های دریافتی از مصرف‌کننده را با استفاده از همان روش پرداختی که مصرف‌کننده در ابتدا برای پرداخت بهای قرارداد استفاده می‌کرد، بازپرداخت کند. از طرف دیگر، مصرف‌کننده باید کالا را به تاجر برگرداند (همان‌طور که در بالا ذکر شد). دستورالعمل حقوق مصرف‌کننده استثنائات خاصی را از حق انصراف، عمدتاً براساس ماهیت کالا یا خدمات موضوع قرارداد، معرفی می‌کند. یکی از استثناها مربوط به خطراتی است که ممکن است از نوسانات قیمت ناشی شود. به‌طور خاص، طبق بند ۱۶ ماده ۱۶، حق انصراف نباید در قراردادهای از راه دور یا خارج از محل مربوط به «عرضه کالاها یا خدماتی باشد که قیمت آنها وابسته به نوسانات بازار مالی است که به‌وسیله معامله‌گر کنترل نمی‌شود» ارائه شود. در قانون تجارت الکترونیک نیز استثنا به‌طور مبهم در ماده ۳۸ بند (د) مشخص شده است که در مواردی که شرایط خاصی بر نوع کالا و خدمات حاکم باشد اجرا نمی‌شود.

حق انصراف مصرف‌کننده در صورت پرداخت با بیت‌کوین

در صورت پرداخت با بیت‌کوین ممکن است برای امکان اعمال حق انصراف محدودیت‌ها یا موانعی وجود داشته باشد که در ادامه بررسی می‌گردد.

^۱ *pacta sunt servanda* در واقع این اصل معادل همان اوفو بالعقود در حقوق ایران است یعنی طرفین به تعهدات

خویش باید پایبند باشند

موانع احتمالی برای برقراری حق انصراف

بیت‌کوین به‌عنوان وسیله‌ای برای پرداخت از سوی مصرف‌کنندگان ممکن است در تجارت الکترونیک استفاده شود. بنابراین، از آنجایی که قراردادهای فروش یا خدماتی را که از طریق اینترنت منعقد می‌شوند، می‌توان به‌عنوان قراردادهای راه دور در نظر گرفت، باید بررسی کرد که آیا مفاد دستورالعمل و قانون تجارت الکترونیک را باید در قراردادهای فروش یا خدماتی که قیمت آن به‌وسیله بیت‌کوین پرداخت می‌شود، اعمال کرد یا خیر و چگونه باید آنها را اجرایی کرد، زیرا این موضوعی است که تنظیم نشده است. از آنجایی که دستورالعمل حقوق مصرف‌کننده و قانون تجارت الکترونیک یک دستورالعمل و یک قانون هماهنگ حداکثری است، قوانین آن باید به‌یکنواخت‌ترین شکل ممکن منتقل، تفسیر و اجرا شوند. به‌طور خاص، باید واکاوی کرد که آیا یک مصرف‌کننده حق انصراف ارائه‌شده به‌وسیله دستورالعمل حقوق مصرف‌کننده و قانون تجارت الکترونیک را حفظ می‌کند؟ حتی اگر پرداخت با بیت‌کوین انجام شده باشد، یا اینکه آیا پرداخت با بیت‌کوین می‌تواند مانعی برای حق پیش‌گفته باشد (که در آن همه پیش‌نیازهای دیگر برای این حق رعایت شده باشد. این توضیح لازم است که، هنگام استفاده از بیت‌کوین درجه خاصی از شک در ادبیات وجود دارد که درباره استفاده احتمالی از شیوه‌نامه حقوق مصرف‌کننده و قانون تجارت الکترونیک است و استدلال می‌شود که «کاربرد دستورالعمل حقوق مصرف‌کننده و دستورالعمل^۱ و قانون تجارت الکترونیک در صورت استفاده از بیت‌کوین، منتفی است».

لذا باید واضح باشد که مفهوم مصرف‌کننده به‌عنوان «شخصی حقیقی که در قراردادهای تحت پوشش دستورالعمل حقوق مصرف‌کننده و قانون تجارت الکترونیک، برای مقاصد خارج از تجارت، کسب و کار، صنعت یا حرفه او عمل می‌کند» تحت تأثیر این واقعیت قرار نمی‌گیرد که شخص حقیقی فوق‌قیمت کالا یا خدمات را به بیت‌کوین می‌پردازد. با این حال، جالب است که بررسی کنیم آیا قرارداد فروش یا خدماتی که قیمت آن به بیت‌کوین پرداخت می‌شود، در چارچوب تعریف قرارداد فروش/خدمات قانون تجارت الکترونیک و دستورالعمل اروپا در بند ۵ و (۶) ماده ۲ قرار می‌گیرد که براساس

^۱Consumer Rights Directive CRD Art 2(5)(6).

^۲Consumer Rights Directive CRD Art 2(5)(6).

آن ملاحظات ارزشمندی وجود دارد. و مصرف کننده متعهد می شود برای به دست آوردن کالا یا خدمات موضوع قرارداد بهای آن را پردازد. در ادبیات حقوقی پیشنهاد شده است که تعهد به انتقال بیت کوین یک تعهد پولی نیست.^۱ بنابراین، قرارداد خرید کالا درازای بیت کوین باید نه به عنوان یک قرارداد فروش، بلکه یک قرارداد مبادله در نظر گرفته شود. با این حال، همچنین پیشنهاد شده است که قرارداد فوق در واقع یک قرارداد بیع است. بنابراین، باید با دقت بیشتری بررسی شود که آیا انتقال بیت کوین می تواند یک «پرداخت» در نظر گرفته شود و در نتیجه، آیا تعهد به انتقال بیت کوین می تواند بخشی از یک قرارداد «فروش» یا «خدمات» باشد؟

دستورالعمل حقوق مصرف کننده و قانون تجارت الکترونیک فاقد تعریفی از اصطلاح «پرداخت» است. شیوه نامه بازنگری شده خدمات پرداخت اروپا، تراکنش پرداخت را این گونه تعریف می کند: «عملی که به وسیله پرداخت کننده یا گیرنده پرداخت آغاز می شود، مبنی بر قرار دادن، انتقال یا برداشت وجه، صرف نظر از هر گونه تعهدات اساسی بین پرداخت کننده و گیرنده». وجوه را باید «اسکناس و سکه، پول و پول الکترونیک» در نظر گرفت. بیت کوین هیچ کدام از این اشکال پول نیست. بنابراین، اگر قرار باشد تعریف «پرداخت» از دستورالعمل بازنگری شده خدمات پرداخت اروپا در چارچوب دستورالعمل حقوق مصرف کننده نیز اتخاذ شود، پرداخت با بیت کوین احتمالاً می تواند به این معنا باشد که هیچ قرارداد «فروش» یا «خدمات» وجود ندارد و به طور بالقوه شک و تردیدهایی در مورد موضوع حمایت از مصرف کننده وجود دارد با این حال، دستورالعمل بازنگری شده خدمات پرداخت اروپا و تعاریف آن از «پرداخت» و «وجوه» اهداف دیگری غیر از حمایت از مصرف کننده و پیشبرد فروش فرامرزی را دنبال می کند، که از جمله اهداف اصلی دستورالعمل حقوق مصرف کننده هستند. بنابراین، تعریف «تراکنش پرداخت» نباید برای نیازهای دستورالعمل حقوق مصرف کننده بدون بررسی بیشتر ارائه شود.

^۱Bains Parma, Regulating the Crypto Ecosystem: The Case of Unbacked Crypto Assets English, Publication S.I., International Monetary Fund, 2022, ISBN/ISSN: 979840.221361/2664-0912. <https://www.imf.org/en/Publications/fintech>

^۲Sebastian AE Martens, 'Grundfalle zu Geld und Geldschulden' (2014) 54(2) *Juristische Schulung* 105, 106

باتوجه به دستورالعمل حقوق مصرف‌کننده و قانون تجارت الکترونیک، باید تعریف گسترده‌تری از «پرداخت» عرضه کرد تا ابزارهای غیرسنتی انتقال قدرت خرید از مصرف‌کننده به تاجر را نیز پوشش دهد که در تجارت مدرن استفاده می‌شود. این همچنین در بخش‌های بخشنامه ذکر شده است، جایی که اذعان می‌کند استفاده از کوین‌ها باید پرداخت تلقی شود. علاوه بر این، طبق دستورالعمل کمیسیون اروپا (DG Justice) در مورد دستورالعمل حقوق مصرف‌کننده، پرداخت می‌تواند شامل «کوین‌ها، کارت‌های هدیه یا امتیازات وفاداری با ارزش پولی مشخص» باشد. البته، این شیوه‌نامه به بیت‌کوین اشاره نمی‌کند. با وجود این، به نظر نمی‌رسد استفاده از دارایی‌هایی غیر از پول نقد، یا پول الکترونیکی برای انجام یک پرداخت را رد کند.

در نتیجه، برای اهداف دستورالعمل حقوق مصرف‌کننده و قانون تجارت الکترونیک، «پرداخت» باید هر عمل انتقال ارزش پولی از مصرف‌کننده به تاجر در نظر گرفته شود؛ مانند انتقال مقدار معینی از قدرت خرید از طریق یک دارایی مالی که به‌عنوان یک واسطه عمل می‌کند. همان‌طور که در بالا ذکر شد، بیت‌کوین یک دارایی مالی است که شبیه پول است و از نظر اقتصادی باید شبه پول در نظر گرفته شود. علاوه بر این، بیت‌کوین در واقع به‌عنوان یک وسیله مبادله، حتی در مقیاس محدود، مورد استفاده قرار می‌گیرد، و همان‌طور که دیوان دادگستری اروپا حکم کرده است، در واقع در جایگاه یک «سیستم پرداخت مستقیم» عمل می‌کند. همچنین در یادداشت‌های توضیحی لایحه حقوق مصرف‌کننده بریتانیا (قانون حقوق مصرف‌کننده ۲۰۱۵ در اول اکتبر ۲۰۱۵ لازم‌الاجرا شد) نشان داده شده است، جایی که تصدیق شده است که بیت‌کوین‌ها «بسیار شبیه به پول واقعی» هستند. علاوه بر این، در مواردی که معامله‌گران بیت‌کوین را می‌پذیرند و مصرف‌کنندگان با آن پرداخت می‌کنند، این ارز دیجیتال خاص به‌عنوان وسیله مبادله از سوی شرکای قرارداد استفاده شده و ابزاری برای انتقال قدرت خرید محسوب می‌شود. در اکثر موارد پرداخت با بیت‌کوین، قیمت‌ها در واقع به یک ارز سنتی بیان می‌شوند و از بیت‌کوین به‌منظور انتقال قدرت خرید متناسب با قیمت استفاده می‌گردد.

بنابراین، انتقال بیت کوین از مصرف کننده به معامله گر با توجه به تعریف ماده ۲ بند ۵ دستورالعمل حمایت مصرف کننده، باید یک «پرداخت» تلقی شود؛ براساس آن، با توجه ارزشمندی که مصرف کننده دارد، متعهد می شود که به منظور دریافت کالا یا خدمات موضوع قرارداد، پرداخت بهای آن (همان طور که قبلاً گفته شد) باشد. این راه حل همچنین در خدمت هدف حمایت از مصرف کننده است و تضمین می کند که مصرف کنندگان در موارد پرداخت با ابزارهای نوآورانه تر مانند بیت کوین از حقوقی که برای آنها ارائه می شود محروم نخواهند شد.

موضوع دیگری که باید مورد بررسی قرار گیرد، استثنای احتمالی از حق انصراف، طبق بند ب) ماده ۱۶ دستورالعمل حقوق مصرف کننده و بند (د) ماده ۴۸ قانون تجارت الکترونیک است. همان طور که قبلاً ذکر شد، در مواردی که قیمت کالا یا خدمات وابسته به نوسانات بازار مالی است که به وسیله تاجر قابل کنترل نیست و ممکن است در دوره انصراف رخ دهد، حق انصراف، ارائه نمی شود. همان گونه که در بخش ۲ بحث شد، قیمت بیت کوین در بازارهای مبادله ارز آنلاین نسبتاً ناپایدار است و به صورتی نوسان می کند که معامله گر نمی تواند آن را کنترل کند. با این حال، استثنای ارائه شده در ماده ۴۸ فقط در مواردی است که شرایط خاصی حاکم باشد بند (ب) ماده ۱۶ فقط در مواردی اعمال می شود که نوسانات راجع به قیمت کالا یا خدماتی است که باید به مصرف کننده عرضه شود و نه در مواردی که نوسانات مربوط به ارزش ابزار پرداختی باشد که باید به وسیله مصرف کننده ارائه شود. از سوی دیگر، معامله گران می توانند (و در واقع اکثر آنها این کار را انجام می دهند) از خود در برابر خطرات نوسانات مرتبط با ماهیت سوداگرانه بیت کوین محافظت کنند. با وجود اینکه نمی توانند نوسانات بازارهای مبادلات بیت کوین را کنترل کنند، اما می توانند با یک سرویس مبادله بیت کوین همکاری کنند تا فقط در مواردی که مصرف کننده با بیت کوین پرداخت کرده است، پرداختها را فقط با ارز دولتی دریافت کنند. در غیر این صورت، مصرف کننده قیمت بیت کوین را به یک سرویس مبادله بیت کوین که به وسیله معامله گر نشان داده شده است می پردازد (و سرویس صرافی بلافاصله معادل آن را به معامله گر با ارز دولتی پرداخت می کند. این عمل را می توان وسیله ای بالقوه

برای کنترل (تاحدی) ثبات ارزش قیمت در نظر گرفت، زیرا پرداختی که تاجر دریافت کرده و قرار است بازپرداخت شود (در صورت برداشت) به ارزش واحد پول دولتی است. در نتیجه، استثنای فوق نباید در مواردی اعمال شود که بهای دستیابی به کالا یا خدمات به بیت‌کوین پرداخت می‌شود، مگر اینکه، کالا یا خدمات ماهیت سوداگرانه‌ای داشته باشد، همان‌طور که در بند (ب) ماده ۱۶ دستورالعمل و بند (د) ماده ۴۸ قانون تجارت الکترونیک توضیح داده شده است. در نتیجه، این واقعیت که مصرف‌کننده با بیت‌کوین پرداخت می‌کند، نمی‌تواند مانعی برای حق انصراف و حق مصرف‌کننده برای بازپرداخت وجه باشد.

موانع حق انصراف و پرداخت با نرخ رسمی ارز

پیچیده‌ترین مسائل مربوط به موضوع ادعای استرداد مصرف‌کننده است، آن هم در مواردی که مصرف‌کننده با بیت‌کوین پرداخت می‌کند و بعداً به‌طور معتبر از حق برداشت ارائه‌شده به‌وسیله دستورالعمل حقوق مصرف‌کننده استفاده می‌کند. همان‌طور که در بالا ذکر شد، طبق بند ۱ ماده دستورالعمل ۱۳، تاجر باید تمام پرداخت‌های دریافتی از مصرف‌کننده را با استفاده از همان روش پرداختی که مصرف‌کننده برای تراکنش پرداخت اولیه استفاده کرده است، بازپرداخت کند.^۱ اما، در قانون تجارت الکترونیک مواد ۴۷ و ۴۸ اشاره‌ای به نوع پول پرداختی نکرده‌اند فقط در ماده ۳۸ بند (ج) بیان شده است که عین مبلغ پرداختی باید مسترد شود که شاید بتوان عین مبلغ را شامل عین نوع پول پرداختی هم دانست. اولین سؤالی که باید به آن پاسخ داده شود مربوط به نوع ارزی است که پرداخت باید با آن بازپرداخت شود (بیت‌کوین یا ارز دولتی). سؤال دوم درباره ارزش پرداختی است که باید بازپرداخت شود، با توجه به اینکه ارزش بیت‌کوین بی‌ثبات است. در صورتی که مصرف‌کننده پرداخت را از طریق نرخ رسمی ارز انجام داده باشد، ابتدا باید محتوای حق انصراف را بررسی کنیم.

^۱Bains Parma «Regulating the Crypto Ecosystem: The Case of Unbacked Crypto Assets English», Publication S.I., International Monetary Fund, 2022 , ISBN/ISSN: 9798400221361/2664-5912.

<https://www.imf.org/en/Publications/fintech-notes/Issues/2022/09/26/Regulating-the-Crypto-Ecosystem-The-Case-of-Unbacked-Crypto-Assets-523715>, p12

ساده‌ترین حالت زمانی است که فقط یک ارز درگیر پرداخت باشد. معامله‌گر باید مقدار دقیق پول دریافتی را علی‌رغم هرگونه افزایش یا کاهش احتمالی ارزش داخلی یا خارجی ارز، بازپرداخت کند. این ناشی از اصل اسمی است که اصولاً بر تعهدات پولی در اکثر حوزه‌های قضایی حاکم است که براساس آن: یک واحد پول همیشه با خودش برابر است.

اصل اسم‌گرایی^۱ به‌طور قانونی در بسیاری از کشورهای عضو اتحادیه اروپا (مانند فرانسه،^۲ ایتالیا^۳ و یونان^۴) تحمیل شده است و همچنین بخشی از سنت حقوق عمومی است. موضوع بالقوه^۵ دیگر مربوط به مواردی است که پرداخت از طریق حواله، کارت نقدی یا اعتباری انجام می‌شود و حساب‌های بانکی مصرف‌کننده و تاجر به ارزهای مختلف است. طبق دستورالعمل فوق‌الذکر کمیسیون اروپا، «تاجر باید کل مبلغ پرداخت شده به‌وسیله مصرف‌کننده را به ارز پرداختی بازپرداخت کند» و اگر حساب بانکی مصرف‌کننده به یک ارز باشد اما پرداخت و بازپرداخت با ارز متفاوت انجام شود، معامله‌گر نباید در قبال زیان ناشی از مبادله ارزی که به‌وسیله بانک مصرف‌کننده در بازپرداخت انجام می‌شود، مسئول باشد. منظور از عبارت «کل مبلغ پرداخت شده به‌وسیله مصرف‌کننده به ارز

۱ اصل اسم‌گرایی در این واقعیت بیان می‌شود که یک واحد پول همیشه با خودش برابر است و تحت تأثیر تغییرات خارجی در ارزش پول (نرخ مبادله) و یا تغییرات داخلی (قیمت‌ها، دستمزدها، قابلیت تبدیل) قرار نمی‌گیرد.

۲The nominalistic principle

۳Civil Code of France, Art 1895 para 1: 'The obligation which results from a loan of money is always for the numerical sum stated in the contract' (translation from 'Catalogue des Traductions' [Legifrance, 21 December 2015] <<https://www.legifrance.gouv.fr/Traductions/Catalogue-des-traductions>

۴Civil Code of Italy, Art 1277 para 1: 'The monetary debts are discharged by means of money that is legal tender in the State at the time of payment and for its nominal value.'

۵Statute 2842/2000, Art 1 para 2: 'Euro as a means of debts' discharge is always perceived in its nominal value' (translation author's own).

۶Ermakova., & Frolova., «Legal regulation of digital banking in Russia and foreign countries (European Union, USA, PRC)». Vestnik Permskogo Universiteta - Juridicheskie Nauki, 4, 2019, 606-625. DOI: 10.17072/1995-4190-2019-46-606-625 <https://www.researchgate.net>. P 620

۷Chan Timothy, «The nature of property in cryptoassets, Faculty of Law», National University of Singapore, *Legal Studies* ۲۰۲۳, pp ۱-۱۹, doi:10.1017/1st.2023.53 <https://www.cambridge.org/core/journals/legal-studies/article/nature-of-property-in-cryptoassets/6B882C05BD3D9A7A924FBE41C359E92E>, p 11

پرداختی» در این زمینه باید روشن شود، زیرا دو ارز (پول حساب بانکی مصرف‌کننده و پول حساب بانکی تاجر) درگیر هستند. پرداخت در مواردی مانند مورد فوق و ارز پرداختی لزوماً همان حساب بانکی مصرف‌کننده نیست، همان‌طور که در دستورالعمل کمیسیون اروپا آمده است (برای تکرار اگر حساب بانکی مصرف‌کننده به یک ارز است اما پرداخت و بازپرداخت با ارز دیگری انجام می‌شود).^۱ میزان تعهد پولی بازپرداخت تاجر به وسیله «پول حساب» ارائه می‌شود، یعنی مقدار ارز مشخصی که قیمت در آن قرارداد به عنوان معیار تعهد پولی پرداخت مصرف‌کننده، صرف نظر از ابزار، تعیین شده است. بنابراین، «ارز پرداخت» در زمینه فوق‌الذکر، واحد پولی است که طرفین قرارداد توافق کردند که قیمت را براساس آن تعیین کنند. علاوه بر این، برای اهداف بازپرداخت، تاجر باید از همان ابزاری که مصرف‌کننده برای پرداخت استفاده می‌کند استفاده کند.^۲ بنابراین، تاجر باید مبلغ دقیق وجهی را که در ابتدا دریافت کرده است به حساب بانکی مصرف‌کننده واریز کند.

این نتیجه‌گیری را می‌توان با بررسی مواردی که معامله‌گر امکان انتخاب بین دو ارز را در اختیار مصرف‌کننده قرار می‌دهد، تأیید کرد. این انتخاب مربوط به ارزی است که قرار است قیمت محصول با آن تعیین شود؛ برای مثال، اجازه دهید مصرف‌کننده‌ای را که در بریتانیا است در نظر بگیریم، می‌خواهد محصولی را از یک تاجر در آلمان خریداری کند که در آن قیمت محصول مورد نظر در ابتدا ۲۵۰ یورو است و به مصرف‌کننده این امکان داده می‌شود که انتخاب کند. براساس نرخ ارز مشخص شده در لحظه پرداخت (به عنوان مثال ۲۰۰ پوند) پرداخت را به یورو یا به ارز محلی انجام دهد.^۳ در هر دو مورد، دو ارز در پرداخت دخیل هستند، زیرا هم حساب بانکی مصرف‌کننده و هم حساب بانکی

^۱Ermakova., & Frolova., «Legal regulation of digital banking in Russia and foreign countries (European Union, USA, PRC)». Vestnik Permskogo Universiteta - Juridicheskie Nauki, 4,2019, 606-625. DOI: 10.17072/1995-4190-2019-46-606-625 <https://www.researchgate.net>, p 620

^۲Fairfield, Joshua. «"Tokenized: The Law of Non-Fungible Tokens and Unique Digital Property», " *Indiana Law Journal*: Vol. 97: Iss. 4, Article 4. 2022 Available at: <https://www.repository.law.indiana.edu/ilj/vol97/iss4/4>, p 10

^۳Hennelly Jacqueline«The Cryptic Nature of Crypto Digital Assets Regulations: The Ripple Lawsuit and Why the Industry Needs Regulatory Clarity», *Journal of Corporate & Financial Law* > Vol. 27 iss. 1.2022, pp258-299 <https://ir.lawnet.fordham.edu/jcfl/vol27/iss1/6/>, p 269

معامله‌گر به ارزش متفاوتی است. با این حال، تعیین قیمت به یک ارزش خاص بر میزان بازپرداخت تأثیر دارد. این مقدار به ارزش توافق شده قیمت بستگی دارد، یعنی ارزی که به عنوان «پول» استفاده می‌شود. اگر مصرف‌کننده انتخاب کند که قیمت را به پوند تعیین کند، بدون در نظر گرفتن نرخ ارز در لحظه بازپرداخت، باید ۲۰۰ پوند بازپرداخت شود. به همین ترتیب، اگر مصرف‌کننده انتخاب کند که قیمت را به یورو تعیین کند، مبلغ بازپرداخت ۲۵۰ یورو است، به این معنی که مصرف‌کننده باید معادل ۲۵۰ یورو به پوند، مطابق با نرخ تبدیل در لحظه بازپرداخت، دریافت کند. در نتیجه، در حالت دوم (پرداخت به یورو)، مصرف‌کننده می‌تواند با توجه به نوسانات احتمالی نرخ ارز، سود یا ضرر کند.

توافق طرفین در مورد بازپرداخت در صورت پرداخت با بیت‌کوین

با توجه به موضوع پرداخت با بیت‌کوین، اولین موضوعی که باید بررسی شود این است که آیا توافقی بین معامله‌گر و مصرف‌کننده در مورد استرداد وجه در صورت انصراف مصرف‌کننده می‌تواند به گونه‌ای منعقد شده باشد که نقض ماده ۲۵ دستورالعمل را به دنبال داشته باشد. ماهیت (ماده ۲۵) مقررات دستورالعمل حقوق مصرف‌کننده در مورد محتوای حق مصرف‌کننده برای دریافت بازپرداخت در صورت انصراف است، بند ۲ ماده ۲۵ مقرر می‌دارد که «هرگونه شرایط قراردادی که به طور مستقیم یا غیرمستقیم حقوق ناشی از این دستورالعمل را نادیده می‌گیرد یا محدود می‌کند، برای مصرف‌کننده الزام‌آور نخواهد بود». اما، کمبود وجود این ماده در قانون تجارت الکترونیک ایران به شدت احساس می‌شود.

درواقع، بسیاری از معامله‌گرانی که پرداخت با بیت‌کوین را می‌پذیرند، سیاست بازپرداخت خاصی را در قراردادهای فروش لحاظ می‌کنند که براساس آن معامله‌گر باید در لحظه پرداخت، ارزش اسمی قیمت را که به ارزش دولتی مشخص می‌شود، بازپرداخت کند. مصرف‌کننده از حق انصراف استفاده می‌کند که به موجب قانون یا قرارداد ارائه شده است؛ برای مثال، طبق سیاست بازپرداخت فوق‌الذکر، اگر مصرف‌کننده محصولی را خریداری کند که قیمت آن در لحظه پرداخت ۶۰۰ یورو بوده است، تاجر باید مبلغ ۶۰۰ یورو را بازپرداخت کند. برخی از معامله‌گران قیمت را به ارزش دولتی که قیمت در آن تعیین شده است (یعنی ۶۰۰ یورو) بازپرداخت می‌کنند، در حالی که برخی دیگر مقدار بیت‌کوین

معادل آن را در هنگام بازپرداخت به قیمتی که به ارزش دولتی محاسبه می‌شود، بازپرداخت می‌کنند؛ (باتوجه به نرخ تبدیل یک سرویس صرافی بیت‌کوین خاص). مثلاً، با فرض اینکه نرخ مبادله بیت‌کوین به یورو در لحظه پرداخت ۱:۲۰۰ باشد، مصرف‌کننده‌ای که محصولی را با قیمت ۶۰۰ یورو خریداری می‌کند، می‌تواند به جای ۶۰۰ یورو، ۳ بیت‌کوین بپردازد. باتوجه به اصطلاح فوق، اگر نرخ ارزش در زمان بازپرداخت ۱:۳۰۰ باشد، مصرف‌کننده باید ۲ بیت‌کوین دریافت کند که در لحظه بازپرداخت معادل ۶۰۰ یورو است.

این شرایط، ماهیت اجباری حق انصراف یا مفاد دستورالعمل حقوق مصرف‌کننده و قانون تجارت الکترونیک مربوط به عواقب حق انصراف را نقض نمی‌کند. Nabilou (۲۰۱۹:۲۸۰) مصرف‌کننده مقدار قدرت خریدی را که در ابتدا خرج کرده است دریافت می‌کند. بنابراین اجرای اصطلاح فوق در واقع وضعیت پولی اولیه مصرف‌کننده را از نظر قدرت خرید در اختیار مصرف‌کننده قرار می‌دهد. بنابراین، این اصطلاح باید معتبر تلقی شود، زیرا نه ضرری دارد و نه باری برای مصرف‌کننده.

توافق طرفین در مورد تعیین قیمت به ارزش دولتی

در مواردی که چنین توافقی بین تاجر و مصرف‌کننده در مورد شیء یا ارزش بازپرداخت وجود نداشته باشد، موضوع باز می‌ماند. طبق بند ۱ ماده ۱۳ دستورالعمل و بند (ج) ماده ۳۸ قانون تجارت الکترونیک تاجر باید تمام پرداخت‌های دریافتی را بازپرداخت کند. در نگاه اول، این ماده خاص ظاهراً می‌تواند به این نتیجه برسد که معامله‌گر باید مقدار بیت‌کوین دریافتی را بازپرداخت کند. چنین راه حلی در ادبیات حقوقی پیشنهاد شده و احتمالاً به وسیله نهادهای قانونگذاری نیز مورد توجه قرار گرفته است. به‌طور خاص، در یادداشت‌های توضیحی لایحه حقوق مصرف‌کننده بریتانیا پیشنهاد شده است که: ارزش‌های دیجیتال (یا ارزش‌های رمزنگاری شده) که می‌تواند در انواع معاملات استفاده گردد و با پول واقعی مبادله شود، بسیار شبیه به پول واقعی هستند (مثلاً بیت‌کوین). در جایی که مصرف‌کننده از

۱ Shovkhalov Shami006« Economic and Legal Analysis of Cryptocurrency: Scientific Views from Russia and the Muslim World», *Laws* 10: 32,(2021). Pp: 1-17. <https://doi.org/10.3390/laws10020032> <https://www.mdpi.com/2075-471X/10/2/32>, p: 10

۲ Consumer Rights Bill (HL Bill 29 of 2014-15), *Explanatory Notes* (17 June 2014) para 211.

این نوع ارزهای دیجیتال برای پرداخت محتوای دیجیتال استفاده می‌کند، معامله‌گر می‌تواند (و باید، مگر اینکه مصرف‌کننده موافقت کند) به مصرف‌کننده با ارز دیجیتال بازپرداخت کند.

اگرچه یادداشت فوق فقط به روش بازپرداخت اشاره دارد، اما ممکن است نشان دهد که پرداختی که باید بازپرداخت شود مربوط به بیت‌کوین‌های دریافتی است. با این حال، این را نباید راه حلی برای همه موارد پرداخت از طریق بیت‌کوین در نظر گرفت. همان‌طور که در بالا ذکر شد، زمانی که حساب‌های بانکی مصرف‌کننده و معامله‌گر به ارز متفاوتی باشد، ارز تعیین‌کننده ارزی است که قیمت در آن قرارداد تعیین شده است. تعیین قیمت به یک ارز به شدت با عملکرد این ارز به عنوان یک واحد حساب مرتبط است. در اکثر موارد، قیمت فقط به ارز دولتی بیان می‌شود، حتی زمانی که مصرف‌کننده فرصت پرداخت با بیت‌کوین را داشته باشد. معامله‌گر اطلاعات مربوط به قیمت را به واحد پول دولتی ارائه می‌دهد و قرارداد با این ارز دیجیتال منعقد می‌شود. این به این دلیل است که بیت‌کوین به درستی در جایگاه یک واحد حساب عمل نمی‌کند. بیت‌کوین نه به عنوان ارز حساب، بلکه وسیله‌ای برای انتقال قدرت خرید که مطابق با قیمت تعیین شده در یک ارز دولتی است، عمل می‌کند. به همین دلیل، معامله‌گری که پرداخت‌های بیت‌کوین را می‌پذیرد، معمولاً آن را به عنوان یک گزینه ارزی متفاوت (یعنی جایی که مصرف‌کننده می‌تواند بین دو ارز دولتی انتخاب کند) ارائه نمی‌کند، بلکه از آن به عنوان یک روش پرداخت متفاوت، استفاده می‌کند مانند اختیار مصرف‌کننده برای پرداخت با کارت اعتباری یا حواله به عبارت دیگر، ارز دولتی که قیمت در آن تعیین می‌شود، «پول حساب» است که از نظر اندازه‌گیری تعهد پرداخت مصرف‌کننده و تعهد بازپرداخت معامله‌گر تعیین‌کننده است، در حالی که بیت‌کوین «وسیله پرداخت» است.

اگر مصرف‌کننده تصمیم بگیرد که پرداخت را با استفاده از بیت‌کوین انجام دهد، معامله‌گر معمولاً مصرف‌کننده را به یک سرویس مبادله بیت‌کوین خاص ارجاع می‌دهد. در واقع، اکثر معامله‌گران بیت‌کوین دریافت نمی‌کنند، حتی زمانی که مصرف‌کننده با بیت‌کوین پرداخت می‌کند. به طور دقیق‌تر، مصرف‌کننده در یک سرویس مبادله بیت‌کوین (به بیت‌کوین) پرداخت می‌کند که به نوبه خود با معامله‌گر برای دریافت بیت‌کوین همکاری می‌کند و سپس بلافاصله معادل بیت‌کوین را به ارز مورد توافق (در

لحظه پرداخت) به معامله‌گر پرداخت می‌کند. اکثر معامله‌گرانی که پرداخت با بیت‌کوین را می‌پذیرند، این روش پرداخت را برای جلوگیری از متحمل شدن هر گونه خطر مرتبط با نوسانات بیت‌کوین اتخاذ کرده‌اند. مقدار بیت‌کوینی که باید پرداخت شود با توجه به نرخ مبادله‌ای محاسبه می‌شود که مبدل در لحظه‌ای که مصرف‌کننده انتخاب می‌کند پرداخت را به بیت‌کوین انجام دهد، محاسبه می‌کند.

در نتیجه در موارد مذکور، تاجر باید مبلغی را به ارزش دولتی که آن قیمت بر آن بوده است، مسترد کند. با این حال، دستورالعمل حقوق مصرف‌کننده و قانون تجارت الکترونیک می‌خواهد که بازپرداخت با همان روش پرداختی که مصرف‌کننده در ابتدا استفاده می‌کرد، انجام شود، مگر اینکه مصرف‌کننده با روش دیگری برای بازپرداخت موافقت کند. در موارد فوق، جایی که معامله‌گر پرداخت را به ارزش دولتی از یک سرویس مبادله بیت‌کوین دریافت کرده است، پرداخت‌ها باید براساس ارزش قیمت، که مصرف‌کننده قبلاً پرداخت کرده انجام شود. بر این اساس، مصرف‌کننده باید بیت‌کوین دریافت کند و به‌طور مشخص‌تر، سرویس صرافی بیت‌کوین باید مقدار بیت‌کوین‌هایی را که معادل ارزش دولتی در لحظه بازپرداخت است به مصرف‌کننده منتقل کند (همان‌طور که در اکثر موارد اتفاق می‌افتد) به‌عنوان مثال، برای بررسی مجدد مثال قبلی، اگر مصرف‌کننده به جای ۶۰۰ یورو، ۳ بیت‌کوین پرداخت کرد و در زمان بازپرداخت، نرخ مبادله یورو به بیت‌کوین از ۱:۲۰۰ به ۱:۱۵۰ کاهش یافت، مصرف‌کننده باید ۴ بیت‌کوین دریافت کند. (ارزش معادل فعلی در بیت‌کوین ۶۰۰ یورو). البته همیشه این احتمال وجود دارد که مصرف‌کننده با روش دیگری موافقت کند همان‌طور که دستورالعمل حقوق مصرف‌کننده در بند ۱ ماده ۱۳ اجازه می‌دهد، مشروط بر اینکه مصرف‌کننده هیچ هزینه اضافی را در نتیجه چنین بازپرداختی متحمل نشود. البته در این رابطه قانون تجارت الکترونیک مقررهای ندارد.

حتی در مواردی که پرداخت بدون واسطه انجام می‌شود و بیت‌کوین‌ها مستقیماً از مصرف‌کننده به معامله‌گر منتقل می‌شوند، بررسی اینکه آیا قیمت براساس بیت‌کوین یا ارزش

^۱See eg Dell's bitcoin terms and conditions at: Dell, 'Bitcoin Terms and Conditions' (USA, 2016) <<http://www.dell.com/learn/us/en/uscorp1/campaigns/bitcoin-terms-and-conditions>> accessed 13 March 2016, where it is stated: '[f]or a qualifying return of product paid for in Bitcoin, any refund due will be remitted to the purchaser via check in US Dollars for the full amount of the purchase price paid at the time of the original transaction.....

دولتی بوده است، بسیار مهم است. همان‌طور که در بالا گفته شد، بیت کوین به درستی به‌عنوان یک واحد حساب عمل نمی‌کند. بنابراین، اگر اطلاعات مربوط به قیمت فقط در رابطه با یک ارز دولتی خاص ارائه شود، این واحد خاص به‌عنوان واحد حسابی عمل می‌کند که قیمت در آن تعیین می‌شود. حتی اگر به مصرف‌کننده این امکان داده شود که پرداخت را با استفاده از بیت کوین انجام دهد، بیت کوین به‌عنوان یک واحد حساب که در آن قیمت مشخص می‌گردد، تلقی نمی‌شود، بلکه به‌عنوان وسیله‌ای جایگزین برای انتقال ارزش قیمت واقعی به ارز دولتی محسوب می‌گردد. در نتیجه، حتی در موارد انتقال مستقیم بیت کوین، اگر معامله‌گر قیمت را به ارز دولتی تعیین کند، بازپرداخت باید براساس ارزش اسمی قیمت تعیین شده در این ارز خاص انجام شود. وسیله بازپرداخت باید همانی باشد که مصرف‌کننده استفاده می‌کند. بنابراین، معامله‌گر باید مقدار بیت کوین‌هایی را که معادل ارزش اسمی قیمت در لحظه بازپرداخت است، با توجه به میانگین قیمت بیت کوین نسبت به ارزی که قیمت در آن تعیین شده است، بازپرداخت کند.

توافق طرفین در مورد تعیین قیمت به بیت کوین

هنوز مواردی هرچند نادر وجود دارد، که در آن قیمت‌ها در واقع به بیت کوین تعیین می‌شود. اینها مواردی است که معامله‌گر اطلاعاتی در مورد قیمت محصول به‌تنهایی با بیت کوین ارائه می‌دهد و از بیت کوین در حقیقت به‌عنوان یک واحد حساب استفاده می‌شود. بنابراین، در این موارد، بیت کوین ارز پرداخت تلقی می‌شود و نه صرفاً یک روش پرداخت. اگر توافق معتبری در مورد نحوه بازپرداخت احتمالی وجود نداشته باشد، معامله‌گر باید مقدار دقیق بیت کوین‌های دریافتی را بدون توجه به هرگونه نوسانات آینده در مورد ارزش بیت کوین، همان‌طور که در ادبیات قانونی پیشنهاد شده است، بازپرداخت کند؛ برای مثال، اگر یک مصرف‌کننده برای خرید یک محصول ۳ بیت کوین پرداخت کرده باشد، در این صورت ۳ بیت کوین باید بازپرداخت شود.

باین حال، به دلیل نوسانات بالای بیت کوین، این روش بازپرداخت برای هر دو طرف قرارداد خطراتی را به همراه دارد. اگر ارزش بیت کوین افزایش یابد، مصرف‌کنندگان

ممکن است بیشتر از آنچه انتظار می‌رود از حق انصراف استفاده کنند تا از افزایش ارزش بهره‌مند شوند. به هر حال، این دلیل موجهی برای توجیه استثنایی از حق انصراف نیست، زیرا معامله‌گر باید ریسک تعیین قیمت به بیت‌کوین را متحمل شود. در این حالت، مصرف‌کننده می‌تواند از برداشت سود ببرد، زیرا می‌تواند دارایی مالی با ارزش بیشتری را در لحظه بازپرداخت نسبت به زمان پرداخت دریافت کند.

با وجود این، ارزش بیت‌کوین نه تنها می‌تواند افزایش یابد، بلکه کاهش نیز دارد. در این حالت، مصرف‌کننده می‌تواند پیامدهای نوسانات ارزش بیت‌کوین را متحمل شود، زیرا دارایی مالی را دریافت می‌کند که ارزش آن کمتر از زمان پرداخت است. ضرر مصرف‌کننده فقط در صورت نقض قرارداد از طرف تاجر می‌تواند از طریق ادعای خسارت جبران شود. در غیر این صورت، استفاده از حق انصراف مصرف‌کننده، ادعای خسارت علیه تاجر را توجیه نمی‌کند.

باتوجه به این ضرر احتمالی که مصرف‌کننده متحمل می‌شود، دو موضوع هست که باید مورد بررسی قرار گیرد: آیا وظیفه‌ای وجود دارد که مصرف‌کننده را در مورد خطرات ناشی از نوسانات بیت‌کوین در صورت اعمال حق انصراف آگاه کنیم و دیگر اینکه خسارات احتمالی متحمل شده به وسیله مصرف‌کننده با استدلال این حق خاص سازگار است؟

منطقی که زیربنای وظیفه اطلاعاتی است، تدوین یک طرفه قرارداد، عدم تقارن اطلاعاتی و ناآگاهی مصرف‌کننده عادی از نکات فنی قانونی است که می‌توان ناآگاهی از محتوا و مفید بودن محصولات و خدمات را به آن اضافه کرد. یکی از نکات فنی حقوقی که ممکن است مصرف‌کننده نادیده بگیرد، وجود و پیامدهای حقوقی اصلی حق انصراف (مانند تعهد تاجر به بازپرداخت وجه پرداختی به ارز توافق شده) حاصل چنین حقی است. در نتیجه، طبق ماده ۶ (۱) (k)-(h) دستورالعمل حقوق مصرف‌کننده و ماده ۳۳ و ۳۴ و بند (ب) ماده ۳۸ قانون تجارت الکترونیک، تاجر وظیفه اطلاع‌رسانی مربوطه را برعهده دارد. تاجر از این وظیفه پیروی می‌کند مشروط بر اینکه مصرف‌کننده را مطلع کند حق انصراف دارد و در صورت استفاده صحیح از این حق، تاجر قیمت توافقی را مسترد خواهد کرد. اما، اینکه ارزش یا نرخ ارز پرداختی ممکن است در آینده دچار نوسان شود یا پول داخلی مصرف‌کننده به دلیل تورم، ارزش داخلی خود را از دست بدهد، جنبه فنی قانونی ندارد.

که براساس آن تاجر اطلاعاتی داشته باشد. به همین دلیل، قانون تجارت الکترونیک هیچ وظیفه خاصی را در مورد ضررهای احتمالی که مصرف کننده به دلیل نوسانات نرخ ارز متحمل می شود، در مواردی که پرداخت به ارز خارجی توافق شده است، ارائه نمی دهد. یک موازی با توجه به قراردادهای فروش/خدمات می توان ترسیم کرد، که در آن قیمت توافق شده به بیت کوین تعیین می شود.

این واقعیت که ارزش بیت کوین ممکن است در آینده نوسان کند، اساساً تفاوتی با این واقعیت ندارد که ارزش یک ارز دولتی ممکن است در آینده نوسان یابد، زیرا هر دو به مواردی اشاره دارند که در آن عدم تقارن اطلاعاتی در مورد قراردادی که باید منعقد شود، وجود ندارد. بنابراین، معامله گر هیچ وظیفه ای ندارد که به مصرف کننده اطلاع دهد که ارزش بیت کوین ممکن است در آینده کاهش یابد. با توجه به موضوع سازگاری ضرر احتمالی مصرف کننده به دلیل کاهش احتمالی ارزش بیت کوین با نسبت حق انصراف، ممکن است اعتراضی در رابطه با تفسیر غایت شناختی ماده ۱۳ دستورالعمل و ماده ۳۷ و ۳۸ قانون تجارت الکترونیک وجود داشته باشد. وضعیت مالی مصرف کننده ممکن است بدتر شود و این می تواند مانع از اعمال واقعی حق انصراف شود، چیزی که به طور بالقوه با منطق قوانین فوق الذکر که از جمله تضمین اثربخشی حق انصراف است، مخالف است.

باین حال، تفسیر غایت شناختی ماده ۱۳ دستورالعمل و مواد ۳۷ و ۳۸ قانون تجارت الکترونیک نه تنها باید هدف اثربخشی حق انصراف، بلکه سیستم غایت شناختی دستورالعمل حقوق مصرف کننده را نیز به طور کلی تر در نظر بگیرد؛ یعنی، به عنوان یک نظام منسجم از اهداف که به وسیله مفاد آن بیان می شود. مواردی مانند نکاتی که در ماده ۱۴ (۲) و ماده ۱۳ (۲) دستورالعمل تنظیم شده است، وجود دارد که ممکن است وضعیت مالی مصرف کننده بدتر شود. این قوانین به موقعیت هایی اشاره دارد که مصرف کننده سعی کرده با استفاده از کالا سود به دست آورد یا وسیله حمل و نقل گران تری را انتخاب کرده است. هر دو قانون مبتنی بر اصل معامله با حسن نیت است. علاوه بر این، همان طور که در

Alina, S. Inheritance of cryptocurrencies, tokens and other digital assets: problems and prospects. *Legal Bulletin*, (2018). 1, 191-195.
<https://arxiv.org/ftp/arxiv/papers/2301/2301.11074.pdf>

بالا ذکر شد، طبق دستورالعمل DG Justice Guidance، مصرف کننده ممکن است به دلیل کارمزدهای دریافت شده به وسیله بانک مصرف کننده در صورت بازپرداخت ارز خارجی یا به دلیل نوسانات در رابطه با ارزش ارز متحمل ضرر شود، اما تاجر هیچ مسئولیتی در قبال چنین خساراتی ندارد. وظیفه تاجر فقط بازپرداخت ارزش اسمی قیمت توافقی به ارز پرداختی توافق شده است. در نتیجه، احیای کامل وضعیت مالی قبلی مصرف کننده، هدف نهایی قانون تجارت الکترونیک نیست.

باتوجه به ضررهای احتمالی که ممکن است در صورت کاهش ارزش بیت کوین، مصرف کننده متحمل شود می توان موارد مشابهی را ترسیم کرد؛ بیت کوین ها دارای ماهیت نسبتاً سوداگرانه ای هستند و همچنین می توانند برای مصرف کننده ای که از آنها استفاده می کنند سود آور باشند، زیرا در صورت افزایش قیمت بیت کوین، مصرف کننده ممکن است در محدوده زمانی قانونی از قرارداد خارج شود. در این حالت، مصرف کننده از افزایش ارزش بیت کوین سود خواهد برد. از آنجایی که استثنا از حق انصراف در صورت پرداخت با بیت کوین قابل توجیه نیست، مصرف کنندگان می توانند از بیت کوین به عنوان وسیله پرداخت حتی به دلایل سفته بازی استفاده کنند،^۱ (در مواردی که قیمت ها فقط به بیت کوین است) با این حال، حدس و گمان خطرانی نیز به همراه دارد. از آنجایی که مصرف کننده به طور بالقوه می تواند با استفاده از بیت کوین سود ببرد، باید زیان های احتمالی را نیز متحمل شود. انتظار تنها برای به دست آوردن منافع بالقوه، اما متحمل نشدن زیان های احتمالی از یک انتخاب شخصی، نباید یک انتظار مشروع تلقی شود، به ویژه اگر نیاز به یک معامله صادقانه و منصفانه را در نظر بگیریم. علاوه بر این، اگر قیمت فقط بر اساس بیت کوین باشد، تعیین ضرر دقیق برای مصرف کننده ممکن است دشوار باشد.

^۱European Commission, DG Justice, 'DG Justice Guidance Document concerning Directive 2011/83/EU of the European Parliament and of the Council of 25 October 2011 on consumer rights, amending Council Directive 93/13/EEC and Directive 1999/44/EC of the European Parliament and of the Council and repealing Council Directive 85/577/EEC and Directive 97/7/EC of the European Parliament and of the Council' (June 2014) 8 <http://ec.europa.eu/justice/consumer-marketing/files/crd_guidance_en.pdf

^۲Meiryani, Marco, Investment decisions: Comparative analysis of the performance of cryptocurrencies Bitcoin, Gold and Stocks, E3S Web of Conferences 426, 01108 (2023) <https://doi.org/10.1051/e3sconf/202342601108>

ارزش بیت کوین در رابطه با نرخ مبادله آن در برابر ارزهای دولتی تعریف می‌شود، زیرا در هیچ ایالتی ارز قانونی یا ارز داخلی نیست.^۱ از آنجایی که هیچ ارز دولتی در قرارداد ذکر نشده است یا به عنوان استاندارد مقایسه استفاده نمی‌شود، کاهش دقیق ارزش بیت کوین را نمی‌توان به طور دقیق تعریف کرد؛ برای مثال، ارزش بیت کوین ممکن است ۵ درصد با توجه به نرخ مبادله آن در برابر پول داخلی معامله‌گر (به عنوان مثال ریال و ۷ درصد با توجه به نرخ مبادله آن در برابر پول داخلی مصرف کننده (به عنوان مثال یورو) کاهش یابد.^۲

افزون بر این، از منظر صرفاً فنی، مصرف کننده به همان موقعیتی که در لحظه پرداخت در آن قرار داشت بازگردانده می‌شود، زیرا همان دارایی مالی را که خرج کرده است دریافت می‌کند. با این حال، مصرف کننده لزوماً همان قدرت خریدی را که در ابتدا به خود اختصاص داده بود دریافت نمی‌کند، بنابراین لزوماً به همان موقعیت پولی بازگردانده نمی‌شود. در عین حال، با توجه به نوسانات مداوم در ارزش بیت کوین، ارزش دارایی مالی دریافتی آنها نیز می‌تواند در آینده نزدیک افزایش یابد.

نتیجه

این واقعیت که مصرف کننده و تاجر پرداخت را از طریق یک ارز دیجیتال که به عنوان وسیله مبادله است، انتخاب می‌کنند، نباید دلیلی بالقوه برای کنار گذاشتن این قرارداد خاص از مفاد دستورالعمل حقوق مصرف کننده، به ویژه مواردی که هدفشان است، در نظر گرفته شود. ارائه حق انصراف به مصرف کنندگان، نحوه خاص و میزان بازپرداخت می‌تواند جزئی از قرارداد باشد مشروط بر اینکه این شرط قراردادی برای مصرف کننده زیان آور نباشد. با این حال، اگر توافقی منعقد نشود، نحوه و میزان بازپرداخت در درجه اول به ارزی بستگی دارد که قیمت با آن تعیین شده است. در اکثر موارد پرداخت با بیت کوین،

^۱Roseno Aji Affandi, The power of Bitcoin to attract investment in Underdeveloped Countries: A neoliberal perspective of Nigeria, 2023, E3S Web of Conferences 426, 01039 (2023) <https://doi.org/10.1051/e3sconf/202342601039>

^۲Vadim Sergeevich, The Analysis of Blockchain Technologies Usage in Global Financial Markets, SHS Web of Conferences 172, 05010 (2023), <https://doi.org/10.1051/shsconf/202317205010>

حق انصراف مصرف کننده در صورت پرداخت با بیت کوین ... | پارسا | ۱۳۵

ارزش اسمی که باید بازپرداخت شود، قیمتی است که در لحظه پرداخت به ارز دولتی تعیین شده است. زیرا بیت کوین در واقع یک ارز تلقی نمی شود، بلکه یک وسیله پرداخت جایگزین است. در موارد بسیار نادری که قیمت ها براساس بیت کوین است، معامله گر باید مقدار دقیق بیت کوین دریافتی را بازپرداخت کند.

تعارض منافع

تعارض منافع وجود ندارد.

ORCID

Nahid Parsa

<https://orcid.org/0000-0001-8210-162x>

منابع

فارسی

- الشریف، محمد مهدی و اسعدی، حسین «تأملی بر ماهیت حق انصراف در قراردادهای الکترونیکی»، مطالعات حقوق تطبیقی، دوره ۵ شماره ۱، (۱۳۹۳) صص ۱۳۳ تا ۱۵۳. [10.22059/jcl.2014.51531](https://doi.org/10.22059/jcl.2014.51531)
- باقری اصل سعیده، باقری اصل حیدر، مسعودی ناصر، شعاریان ستاری ابراهیم «ماهیت حق انصراف در قراردادهای الکترونیکی»، مطالعات فقه و حقوق اسلامی، دوره ۹، شماره ۱۷ (۱۳۹۶)، صص ۷-۳۲. <https://doi.org/10.22075/feqh.2017.11848.1193>
- زرکلام، ستار؛ طاهرزاده کاکلکی، سیدمحمدعلی؛ «تبیین ویژگی ها و آثار حق انصراف مصرف کننده؛ مقرر در مواد ۳۷ و ۳۸ قانون تجارت الکترونیکی»، پژوهش های حقوق خصوصی، شماره ۲، (۱۳۹۲) صص ۲۹-۵۲.
- ^۱ زارع دار، اعظم، واکاوی رژیم حقوقی رمز ارزهای دیجیتال؛ با نگاهی به حقوق ایران، مطالعات حقوق، دوره جدید - (۱۴۰۱) شماره ۲۷، از ۱۵۷ تا ۱۸۵
- چیت سازیان مرتضی و خورسندی، زهرا ماهیت و مالیت ارزهای دیجیتال از منظر فقه مقارن، مجله فقه مقارن، (۱۴۰۰) شماره ۱۷: ۱۱۵-۱۳۴
- خادمان، محمود و کوشا ابوطالب و نوری فاطمه، شناسایی ماهیت حقوقی رمزارزها با تحلیل ساختاری آنها، دوره ۵۸، مجله حقوقی دادگستری (۱۴۰۰) شماره ۱۱۵، ۳۴۹-۳۷۲. <https://doi.org/10.22106/ijl.2021.137039.3698>

- سبحانی حسن و قایمی نیا علی اصغر، تأملی در منشأ ارزش بیت کوین، ۱۳۹۷، پژوهشنامه اقتصادی، سال ۱۸ شماره ۷۰- صص ۲۴۵ تا ۲۶۳- ص ۲۴۶
<https://doi.org/10.22054/joer.2018.9566>
- ^۱ نوری، مهدی و نواب پور، علیرضا، طراحی چارچوب مفهومی سیاست گذاری ارزشهای مجازی در اقتصاد ایران، سیاست گذاری عمومی، ۱۳۹۶، دوره ۳ شماره ۴، صص ۵۱-۷۸، ص ۷۰
[۱۰,۲۲۰۵۹/ppolicy.2018.65591.۷۰](https://doi.org/10.22054/ppolicy.2018.65591)
- ورشوساز و دیگران، اثر گسترش پول های مجازی (بیت کوین) بر تقاضای پول رسمی ایران، ۱۳۹۹، پژوهش ها و سیاست های اقتصادی، سال ۲۸ شماره ۹۶، صص ۴۱۵ تا ۴۴۸، ص ۴۴۶.
[۱۰.۵۲۵۴۷/qjerp.28.96.415](https://doi.org/10.22054/qjerp.28.96.415)

References

- Alekseenko Aleksandr P, Model Framework for Consumer Protection and Crypto-Exchanges Regulation, *J. Risk Financial Manag.* 2023, 16(7), 305; <https://doi.org/10.3390/jrfm16070305>
- Alina, S. Inheritance of cryptocurrencies, tokens and other digital assets: problems and prospects. *Legal Bulletin*, (2018). 1, 191-195. <https://arxiv.org/ftp/arxiv/papers/2301/2301.11074.pdf>
- Al-Sharif, Mohammad Mahdi and Asaadi, Hossein "A reflection on the nature of the right of withdrawal in electronic contracts", *Comparative Law Studies*, Volume 5, Number 1, (2013) pp. 133-153.(In Persian)
- Bagheri Asl Saeeda, Bagheri Asl Haider, Masoudi Nasser, Shaareyan Sattari Ebrahim "The nature of the right of withdrawal in electronic contracts", *Fiqh and Islamic Law Studies*, Volume 9, Number 17 (2016, pp. 32-7).(In Persian)
- Bains Parma «Regulating the Crypto Ecosystem: The Case of Unbacked Crypto Assets English», Publication S.I., International Monetary Fund, 2022, ISBN/ISSN: 9798400221361/2664-5912. <https://www.imf.org/en/Publications/fintech-notes/Issues/2022/09/26/Regulating-the-Crypto-Ecosystem-The-Case-of-Unbacked-Crypto-Assets-523715>

- Chitsazian Morteza and Khorsandi, "Zahra, the nature and value of digital currencies from the point of view of Fiqh Makaran", *Journal of Fiqh Makaran*,) number 17 (1400: 115-134.(In Persian)
- Chan Timothy, «The nature of property in cryptoassets, Faculty of Law», National University of Singapore, *Legal Studies* ۲۰۲۳, pp ۱-۱۹, doi:10.1017/lst.2023.53 <https://www.cambridge.org/core/journals/legal-studies/article/nature-of-property-in-cryptoassets/6B882C05BD3D9A7A924FBE41C359E92E>
- Ermakova., & Frolova«Legal regulation of digital banking in Russia and foreign countries (European Union, USA, PRC)». *Vestnik Permskogo Universiteta - Juridicheskie Nauki*, 4,2019, 606-625. DOI: 10.17072/1995-4190-2019-46-606-625 <https://www.researchgate.net>
- Fairfield, Joshua. «"Tokenized: The Law of Non-Fungible Tokens and Unique Digital Property»," *Indiana Law Journal*: Vol. 97: Iss. 4, Article 4. 2022
Available at: <https://www.repository.law.indiana.edu/ilj/vol97/iss4/4>
- Hennelly Jacqueline«The Cryptic Nature of Crypto Digital Assets Regulations: The Ripple Lawsuit and Why the Industry Needs Regulatory Clarity», *journal of Corporate & Financial Law* > Vol. 27 iss. 1.2022, pp258-299<https://ir.lawnet.fordham.edu/jcfl/vol27/iss1/6/>
- Khadiman, Mahmoud and Kosha Abutaleb and Nouri Fatemeh, "Identifying the legal nature of cryptocurrencies with their structural analysis", Volume 58,) Number 115 (1400, 372-349.(In Persian)
- Meiryani , Marco, Investment decisions: Comparative analysis of the performance of cryptocurrencies Bitcoin, Gold and Stocks, E3S Web of Conferences 426, 01108 (2023) <https://doi.org/10.1051/e3sconf/202342601108>
- Nouri, Mehdi and Nawabpour, Alireza, "Designing a Conceptual Framework for Virtual Currency Policymaking in Iran's Economy", *Public Policy*, , Volume 3, Number 4, 2016 pp. 51-78, p. 70..(In Persian)
- Roseno Aji Affandi, The power of Bitcoin to attract investment in Underdeveloped Countries: A neoliberal perspective of Nigeria, 2023, E3S

Web of Conferences 426, 01039 (2023)
<https://doi.org/10.1051/e3sconf/202342601039>

- Sebastian AE Martens, 'Grundfalle zu Geld und Geldschulden' (2014) 54(2) *Juristische Schulung* 105, 106
- Shovkhalov Shami006« Economic and Legal Analysis of Cryptocurrency: Scientific Views from Russia and the Muslim World», *Laws* 10: 32,(2021).
Pp: 1-17. <https://doi.org/10.3390/laws10020032>
<https://www.mdpi.com/2075-471X/10/2/32>
- Sobhani Hassan and Qaiminia Ali Asghar, "a reflection on the origin of the value of Bitcoin, ", *Utsaai Research Journal*, year 18, number 70-2017, pp. 245-263-p. 246.(In Persian)
- Varshosaz and others, "the effect of the spread of virtual money (Bitcoin) on the demand for Iran's official money," , *economic researches and policies*, year 28, number 96, 2019 pp. 415 to 448, p. 446..(In Persian)
- Vadim Sergeevich, The Analysis of Blockchain Technologies Usage in Global Financial Markets, SHS Web of Conferences 172, 05010 (2023),
<https://doi.org/10.1051/shsconf/202317205010>
- Zarkalam, satar; Taherzadeh Kakalki, Seyyed Mohammad Ali; "Explaining the characteristics and effects of the consumer's right of withdrawal; stipulated in Articles 37 and 38 of the Electronic Commerce Law", *Private Law Research*, No. 2, (2012) pp. 29-52..(In Persian)
- 4- Zaredar, Azam, Wakawi, the legal regime of digital currencies; Looking at Iranian Law, *Law Studies, New Period* - (1401) No. 27, from 157 to 185.(In Persian)

استناد به این مقاله: پارسا، ناهید. (۱۴۰۳). حق انصراف مصرف کننده در صورت پرداخت با بیت کوین در حقوق ایران و اتحادیه اروپا. پژوهش حقوق خصوصی، (۴۶)، ۱۲، ۱۰۵-۱۳۸.

doi: 10.22054/jplr.2024.75884.2780

Private Law Research is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.